

2014

EAS3113
Sosiologi
dalam
Pendidikan

Program Pensiswazahan Guru

OTHMAN AB RAHMAN
SALHAH ABDULLAH
SAPORA SIPON

Program Pensiswazahan Guru

SOSIOLOGI DALAM PENDIDIKAN

EAS3113

Program Pensiswazahan Guru

SOSIOLOGI DALAM PENDIDIKAN

EAS3113

Program Pensiswazahan Guru

**OTHMAN AB RAHMAN
SALHAH ABDULLAH
SAPORA SIPON**

Penerbit
Universiti Sains Islam Malaysia
Bandar Baru Nilai
Negeri Sembilan
2014

Cetakan Pertama 2014

© Hak Cipta Universiti Sains Islam Malaysia

Hak cipta terpelihara, tiada mana-mana bahagian daripada buku ini boleh diterbitkan semula, disimpan untuk pengeluaran atau ditukar kepada apa-apa bentuk dengan sebarang cara sekalipun tanpa izin bertulis daripada penerbit.

Diterbitkan di Malaysia oleh:

Penerbit USIM
Universiti Sains Islam Malaysia
Bandar Baru Nilai
71800 Nilai Negeri Sembilan Darul Khusus
Tel : 06-798 8226/6081 | Faks : 06-798 6083
penerbit.usim.edu.my
info.penerbit@usim.edu.my

Penerbit USIM adalah anggota
MAJLIS PENERBITAN ILMIAH MALAYSIA

Dicetak di Malaysia oleh:

UKM CETAK
Aras Bawah
Bangunan Penerbit UKM
Universiti Kebangsaan Malaysia (UKM)
43600, Bangi
Tel: +603-8921 3072/5371 | Faks: +603-8925 4575

Perpustakaan Negara Malaysia

Data Pengkatalogan-dalam Penerbitan

Othman Abdul Rahman

SOSIOLOGI DALAM PENDIDIKAN (EAS3113) / OTHMAN AB. RAHMAN,
SALHAH ABDULLAH, SAPORA SIPON.

ISBN 978-967-440-047-7

1. Educational sociology. 2. Education--Social aspects. I. Judul.
371.3309595

KANDUNGAN

UNIT 1: PENGERTIAN SOSIOLOGI DAN SOSIOLOGI PENDIDIKAN	11
1.1 Pengenalan	12
1.2 Pengertian Sosiologi	12
1.3 Sosiologi sebagai Suatu Disiplin Ilmu	12
1.4 Sosiologi Pendidikan	12
1.5 Sosiologi sebagai Sains	13
1.6 Perkembangan Sosiologi	13
1.7 Bidang Sosiologi	13
1.8 Sosiologi sebagai Suatu Perspektif	14
1.9 Perspektif Teori dalam Sosiologi	14
1.9.1 Perspektif Fungsionalisme	14
1.9.2 Perspektif Konflik	14
1.9.3 Perspektif Interaksionisme	14
Rumusan	15
Kata Kunci	15
Aktiviti/Latihan	15
Tugasan	15
GOALS	15
Unit 2: Pandangan Sosiologi Terhadap Pendidikan	17
2.1 Pengenalan	18
2.2 Kepentingan Sosiologi Pendidikan dalam Pendidikan	18
2.3 Sosiologi Pendidikan sebagai Suatu Bidang Pengajian	18
2.4 Sosiologi Pendidikan sebagai Suatu Disiplin	19
2.4.1 Pendekatan Sosiologi Pendidikan Berdasarkan Tiga Ciri Asas	19
2.5 Pandangan Sosiologi Terhadap Pendidikan	20
2.5.1 Pandangan Sosiologi Terhadap Pendidikan sebagai Kawalan Sosial	20
2.5.2 Pandangan Sosiologi Terhadap Pendidikan sebagai Penyebaran Budaya	20
2.5.3 Pandangan Sosiologi Terhadap Pendidikan sebagai Pemilihan dan Susun Lapis Sosial	20
2.5.4 Pandangan Sosiologi Terhadap Pendidikan sebagai Ideologi Negara	20
Rumusan	21
Kata Kunci	21
Aktiviti/Latihan	21
Tugasan	21
GOALS	21
Unit 3: Konsep-konsep Asas Sosiologi	23
3.1 Pengenalan	24
3.2 Konsep Ras dan Etnik	24
3.3 Bangsa	25
3.4 Masyarakat	25
3.5 Status dan Kelas Sosial	25
3.6 Peranan	26
3.7 Komuniti	26
3.8 Institusi	27
3.9 Kebudayaan	27
3.10 Norma	27

3.11 Nilai	27
3.12 Sosialisasi	28
3.13 Interaksi Sosial	28
Rumusan	29
Kata Kunci	29
Aktiviti/Latihan	29
Tugasan	29
GOALS	29
Unit 4: Agensi Berkaitan Kemasyarakatan	31
4.1 Pengenalan	32
4.2 Agensi-agensi Berkaitan Kemasyarakatan	32
4.2.1 Jabatan Kebajikan Masyarakat	32
4.2.2 Agensi Anti Dadah Kebangsaan (AADK)	33
4.2.3 Kementerian Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat Malaysia	34
4.2.4 Lembaga Penduduk dan Pembangunan Keluarga Negara (LPPKN)	34
4.3 Dasar-dasar yang Diwujudkan	34
4.3.1 Dasar Keluarga Negara (DKN)	34
4.3.2 Dasar Pendidikan Kesihatan Reproduksi dan Sosial Kebangsaan	34
4.3.3 Institut Sosial Malaysia (ISM)	35
4.3.4 Institut Pengupayaan Wanita bagi Anggota Pergerakan Negara-negara Berkecuali (NIEW)	35
4.3.5 Raudhatul Sakinah	36
4.3.6 Pengasih	36
4.3.7 Agensi-agensi Lain yang Terlibat dengan Aktiviti Kemasyarakatan	37
Rumusan	38
Kata Kunci	38
Aktiviti/Latihan	38
Tugasan	38
GOALS	38
Unit 5: Stratifikasi Sosial dan Institusi Sosial	39
5.1 Pengenalan	40
5.2 Definisi Stratifikasi Sosial dan Institusi Sosial	40
5.2.1 Stratifikasi Sosial	40
5.2.2 Institusi Sosial	40
5.2.3 Stratifikasi dalam Islam	41
5.3 Teori Stratifikasi Sosial	41
5.3.1 Dimensi Ekonomi	41
5.3.2 Dimensi Kuasa Menurut	42
5.3.3 Dimensi Darjat Max Weber	43
5.4 Stratifikasi dan Peluang Kehidupan	44
5.4.1 Peluang Kehidupan	44
5.5 Institusi Sosial	44
Rumusan	45
Kata Kunci	45
Aktiviti/Latihan	45
Tugasan	45
GOALS	45
Unit 6: Sekolah dan Keluarga sebagai Institusi Sosial	47
6.1 Pengenalan	48
6.2 Definisi Sekolah dan Keluarga	48
6.3 Sekolah sebagai Sebuah Institusi Sosial	48
6.4 Sekolah dan Keluarga: Persamaan dan Pertembungan	48
6.5 Sekolah dan Keluarga: Persamaan dan Pertembungan dari Aspek Nilai	49
6.6 Sekolah dan Keluarga: Persamaan dan Pertembungan dari Aspek Aspirasi	49

6.7 Sekolah dan Keluarga: Persamaan dan Pertembungan dari Aspek Sikap	49
Rumusan	50
Kata Kunci	50
Aktiviti/Latihan	50
Tugasan	50
GOALS	50
Unit 7: Fungsi Sosial Sekolah dan Budaya Sekolah	51
7.1 Pengenalan	52
7.2 Fungsi Sosial Sekolah: Pengekalan	52
7.3 Fungsi Sosial Sekolah: Pembaharuan	52
7.4 Pembaharuan di Sekolah	53
7.5 Budaya Formal Sekolah	53
7.5.1 Jenis Budaya	54
7.5.2 Pengertian Budaya Formal	54
7.6 Budaya Formal Sekolah yang Berkesan	55
7.6.1 Perlukah Budaya Sekolah Berubah	56
Rumusan	57
Kata Kunci	57
Aktiviti/Latihan	57
Tugasan	57
GOALS	57
Unit 8: Organisasi dan Birokrasi Sekolah	59
8.1 Pengenalan	60
8.2 Sekolah sebagai Organisasi Formal	60
8.3 Ciri-ciri Sekolah sebagai Organisasi Formal	60
8.3.1 Matlamat	60
8.3.2 Ciri-ciri matlamat	61
8.3.3 Halangan dan Cabaran Mencapai Matlamat	62
8.4 Sekolah sebagai Organisasi Birokrasi	63
8.4.1 Ciri-ciri Birokrasi	63
8.4.2 Faedah Birokrasi	64
8.4.3 Masalah Birokrasi	64
8.4.4 Organisasi Pembelajaran	64
Rumusan	65
Kata Kunci	65
Aktiviti/ Latihan	65
Tugasan	65
GOALS	65
Unit 9: Hubungan Sekolah dan Masyarakat	67
9.1 Pengenalan	68
9.2 Penglibatan Ibumbapa dan Komuniti	68
9.2.1 Perkongsian Sekolah, Ibumbapa, Komuniti	68
9.2.2 Ibumbapa sebagai Rakan Kongsi	68
9.3 Keperluan dan Sumbangan Ibumbapa	69
9.3.1 Keperluan Ibumbapa	69
9.3.2 Sumbangan Ibumbapa	69
9.4 Konsep Penglibatan Ibumbapa	70
9.5 Peranan Sekolah dalam Masyarakat	70
9.6 Cabaran dan Halangan kepada Penglibatan Ibumbapa	71
Rumusan	72
Kata Kunci	72
Aktiviti/ Latihan	72
Tugasan	72
GOALS	72

Unit 10: Pendidikan dan Perubahan Sosial	73
10.1 Pengenalan	74
10.2 Definisi Perubahan Sosial	74
10.3 Falsafah Pendidikan Negara	74
10.4 Matlamat Pendidikan Negara	74
10.5 Pendidikan di Malaysia	75
10.5.1 9 Bidang Keutamaan	75
10.5.2 11 Anjakan	75
10.5.3 Pelan Pembangunan Pendidikan	76
10.5.4 Sejarah Pendidikan sebelum Penjajahan	76
10.5.5 Sekolah Vernakular	76
10.5.6 Sejarah Pendidikan semasa Penjajahan British	77
10.5.7 Sejarah Pendidikan selepas Kemerdekaan	78
10.6 Perubahan Sosial dan Pendidikan	79
10.6.1 Pergolakan Moral dan Kehidupan Sosial	79
10.6.2 Trend Globalisasi	80
10.6.3 Pengurusan Pendidikan	80
10.6.4 Pembentukan Jati Diri Pelajar	80
10.6.5 Keperibadian Guru	80
10.6.6 Budaya sekolah	81
10.6.7 Aktiviti Ko-kurikulum	81
10.6.8 Perkembangan Profesionalisme Guru/Kualiti Guru	81
10.6.9 Keperluan kepada Pembelajaran Berterusan	81
10.6.10 Inovasi dalam Pelaksanaan Kurikulum	82
Rumusan	83
Kata Kunci	83
Aktiviti/Latihan	83
Tugasan	83
GOALS	83
Unit 11: Mobiliti Sosial dan Pendidikan	85
11.1 Pengenalan	86
11.2 Konsep Mobiliti Sosial	86
11.3 Bentuk Mobiliti Sosial	86
11.3.1 Mobiliti Sosial Mendatar	86
11.3.2 Mobiliti Menegak	87
11.3.3 Mobiliti Sosial Antara Generasi	87
11.3.4 Mobiliti dalam Generasi	87
11.3.5 Mobiliti Struktur	87
11.4 Sistem Mobiliti Sosial	88
11.4.1 Sistem Tertutup	88
11.4.2 Sistem Terbuka	88
11.5 Peranan Pendidikan dalam Mobiliti Sosial	89
11.6 Kajian Mobiliti Sosial di Malaysia	89
Rumusan	90
Kata Kunci	90
Aktiviti/Latihan	90
Tugasan	90
GOALS	90
Rujukan	91

PROGRAM PENSISWAZAHAN GURU EAS3113

Sosiologi dalam Pendidikan

Dekan : Dr Noor Azizi bin Ismail

Timbalan Dekan : Dr Harison@Hanisa bte Mohd Sidek

Ketua Program : Dr Noorhayati bte Hashim

Penulis : Dr Othman bin Ab Rahman

Dr Salhah bte Abdullah

Prof Madya Datin Dr Sapora bte Sipon

Penyunting : Prof Madya Dr Sharifah Mariam bte Syed Agil

UNIT 1

Pengertian Sosiologi dan Sosiologi Pendidikan

Pada akhir pembelajaran unit ini, pelajar akan dapat:

1. Mengetahui definisi sosiologi
2. Memahami konsep sosiologi pendidikan
3. Memahami perspektif teori dalam sosiologi

1.1 PENGENALAN

Dalam unit ini akan dibincangkan mengenai pengertian sosiologi, sosiologi sebagai suatu disiplin ilmu, sosiologi pendidikan, sosiologi sebagai sains, perkembangan sosiologi bidang sosiologi, sosiologi sebagai suatu perspektif dan perspektif teori dalam sosiologi.

1.2 PENGERTIAN SOSIOLOGI

Menurut Sharifah Alawiah (1985), Sosiologi adalah satu disiplin sains kemasyarakatan. Sosiologi adalah himpunan pengetahuan asas tentang masyarakat serta tingkahlaku sosial mereka secara lebih saintifik dan berdisiplin. Ottoway (1964) mendefinisikan sosiologi sebagai satu bidang sains kemasyarakatan. Manakala Mohd Salleh (1998) pula menjelaskan sosiologi sebagai suatu bidang yang mengkaji secara saintifik tentang tingkah laku atau pergaulan masyarakat dan hubungan manusia.

1.3 SOSIOLOGI SEBAGAI SUATU DISIPLIN ILMU

Menurut Mohd Salleh (1998), sosiologi adalah salah satu disiplin ilmu dalam Sains Sosial. Selain sosiologi, disiplin ilmu yang lain ialah antropologi, sains politik, sejarah, ekonomi dan psikologi. Skop sosiologi adalah antara disiplin ilmu yang paling luas berbanding dengan disiplin yang lain.

1.4 SOSIOLOGI PENDIDIKAN

Sosiologi pendidikan ialah sains sosial gunaan yang menggunakan ilmu sosiologi untuk mengkaji pendidikan. Ia penting kepada para pendidik dan juga ibu bapa untuk memahami murid-murid, budaya dan masyarakat mereka. Ottawa (1964) dalam bukunya *Education & Society* menyatakan bahawa sosiologi pendidikan bertujuan mengkaji tentang perhubungan pendidikan dengan masyarakat. Ia melibatkan perhubungan antara tujuan pendidikan dengan kaedah pembelajaran, institusi pendidikan, memahami kurikulum, pengaruh politik dan juga agama. Kesimpulannya sosiologi pendidikan adalah kajian tentang masyarakat di dalam institusi pendidikan dengan menggunakan disiplin dan teknik sosiologi.

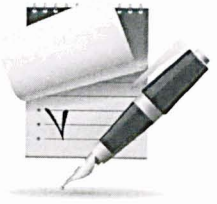
RUMUSAN

Unit ini memberikan pengetahuan dan dapat menajanan pemikiran kritis terhadap suanana yang berlaku dalam masyarakat tempatan dan di luar negara. Guru-guru juga dapat mengaitkan proses mobiliti sosial yang belaku dalam masyarakat tempatan. Di samping itu, guru-guru dapat mengenalpasti implikasi kepada perubahan dasar negara khususnya dasar berkatan pendidikan boleh dijadikan bahan perbincangan. Peranan guru dalam mobiliti sosial boleh bermula daripada sikap guru terhadap peranan mereka mendidik pelajar untuk menjadi agen mobiti sosial.

KATA KUNCI

- i) Mobiliti sosial
- ii) Perubahan Sosial
- iii) Perubahan status
- iv) Gaya hidup

AKTIVITI/LATIHAN

Tajuk-tajuk berikut boleh dibincangkan oleh pelajar:

Aktiviti secara **individu**:

- 1) Nyatakan konsep mobiliti sosial
- 2) Terangkan bagaimana terbentuk mobiliti sosial

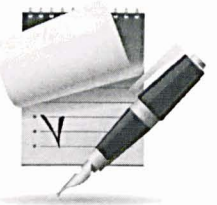
Aktiviti **berkumpulan**:

- 1. Bincangkan peranan pendidikan dalam membawa kepada mobiliti sosial
- 2. Analisis cabaran yang dihadapi oleh guru untuk peranan dengan berkesan dalam usaha membawa mobiliti sosial kepada masyarakat tepatan.
- 3. Kenal pasti peranan pendidikan Islam dalam membawa kepada kecemerlangan melalui mobiliti sosial

TUGASAN

Buat satu kajian kes bagi mengesan bagaiman proses mobiliti sosial masyarakat tempatan iaitu di sekitar sekolah anda sebagai menunjukkan kesan daripada mobilti sosial

GOALS

Melalui forum, bincangkan peranan guru-guru Pendidikan Islam dalam membawa perubahan kepada mobiliti sosial kepada masyarakat.

RUJUKAN

- Mohd Salleh Lebar (2007). *Pengenalan Ringkas Sosiologi Sekolah dan Pendidikan*. Selangor: Thinker's Library Sdn Bhd.
- Olive Banks (1987) *Sosiologi Pendidikan*. Terjemahan Robiah & Zaiton Sidin. Dewan Bahasa dan Pustaka: Kuala Lumpur. m.s. 274 – 318.
- Sharifah Alawiah Alsagof (1985). *Sosiologi Pendidikan*. Kuala Lumpur: Heinemann
- Sharifah Md. Nor & Noran Fauziah Yaakub (1997) *Sosiologi Pendidikan*. Universiti Putra Malaysia: Serdang.
- T. Marimuthu (1990) *Pengenalan Sosiologi Pendidikan*. Fajar Bakti: Selangor. m.s 83 – 91.

Penerbit
USIM

ISBN 978-967-440-047-7

9 789674 400477

3 000

<http://penerbit.usim.edu.my>